

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

У статті досліджуються стратегічні напрями макроекономічного управління розвитком малого та середнього підприємництва в Україні. Розкриті шляхи та механізми державного управління формування сфери підприємництва в Україні.

Ключові слова: державне управління, стратегічне управління, малий і середній бізнес, сфера підприємництва.

Проданик В. М. Стратегическое управление развитием малого и среднего предпринимательства в Украине.

В статье исследуются стратегические направления макроэкономического управления развитием малого и среднего предпринимательства в Украине. Раскрыты пути и механизмы государственного управления формирования сферы предпринимательства в Украине.

Ключевые слова: государственное управление, стратегическое управление, малый и средний бизнес, сфера предпринимательства.

Prodanyk V. M. Strategic management of small and medium business development in Ukraine.

The article examines the strategic directions of macroeconomic management of small and medium-sized business development in Ukraine. The ways and mechanisms of state management of the formation of the sphere of entrepreneurship in Ukraine are revealed.

Keywords: state management, strategic management, small and medium business, business sector.

Вступ. Мале та середнє підприємництво сприяє створенню нових робочих місць, зростанню валового внутрішнього продукту, а також стимулюванню розвитку конкурентоспроможності та інноваційного потенціалу національної економіки.

В Україні питання становлення та розвитку малого і середнього бізнесу знаходиться серед пріоритетів формування ефективної системи господарювання на всій території держави.

На початку ХХ сторіччя малий бізнес в Україні став реальністю та перетворився на самостійний сектор економіки, орієнтований на ринкові умови господарювання. Протягом останнього десятиріччя функціонування ринкової системи економіки в Україні малий бізнес відіграв головну роль у становленні відносин підприємницької діяльності, формуванні класу підприємців, здатних за власною ініціативою започаткувати життєстійкі структури – дієві малі підприємства, забезпечувати нові робочі місця, задовольняти потреби споживачів у товарах і послугах, формувати конкурентне середовище та ефективну систему управління ними.

Проте сучасні підприємства малого бізнесу економічно вразливі та потребують реального державного управління та регулювання, опіки та підтримки.

Таким прикладом стала Стратегія розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року (далі Стратегія), розроблена на виконання Указу Президента України від 12 січня 2015 р. та відповідно до Плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 квітня 2017 р. № 275.

Ця Стратегія розроблена з урахуванням основних положень майже всіх основних стратегічних документів в державі. Стратегія охоплює всі ключові сфери суспільного життя та, відповідно, має відображення в основних стратегічних і програмних документах, що прямо чи опосередковано впливають на розвиток малого та середнього підприємництва. Таким чином, Стратегія дає можливість скоординувати діяльність інших органів державної влади для реалізації виваженої та всеохоплюючої політики у сфері розвитку підприємництва відповідно до вимог сучасності [1].

Означений документ публічного управління малим підприємництвом узгоджується з програмними та стратегічними матеріалами, зокрема Стратегією розвитку високотехнологічних галузей до 2025 року, Експортною стратегією України, Дорожньою картою стратегічного розвитку торгівлі на період 2017–2021 роки, Стратегією розвитку промислового комплексу, Енергетичною стратегією України на період до 2035 року, Цілями сталого розвитку (2015–2030 роки), програмами реформування системи державного нагляду (контролю) та ін.

Проте нагальні проблеми розвитку системи управління та самого малого бізнесу залишаються, та розв'язувати їх потрібно, зокрема заходами вдосконалення механізмів державного управління означеної галузі.

Виклад основного матеріалу. Невід'ємною складовою частиною розвитку підприємництва є створення сприятливих умов для провадження його діяльності. З метою реалізації означених цілей в Україні постійно проводиться робота з удосконалення регуляторного середовища (дерегуляція). Ще у 2016 році Кабінетом Міністрів України затверджено План заходів щодо дерегуляції господарської діяльності (розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 615), виконання якого дає можливість розв'язати нагальні проблеми у сферах надання адміністративних послуг, державного нагляду, інформаційних технологій, аграрній, харчовій, будівельній, транспортній сферах, а також у сферах митного, валютного та податкового регулювання. Крім того, з метою підвищення ефективності регулювання Кабінетом Міністрів України проводиться робота із системного перегляду регуляторних актів, що сприятиме скасуванню неефективних і необґрунтованих регуляторних актів, внесенню змін відповідно до кращої світової практики, зокрема у сфері сільського господарства та безпеки харчових продуктів, будівництва, енергетики, транспорту та інфраструктури, інформаційних технологій і телекомунікацій.

Відзначимо, що заходи щодо підвищення позиції України в рейтингу «Ведення бізнесу» здійснюються в рамках виконання плану дій щодо імплементації кращих практик якісного та ефективного регулювання, відображених Групою Світового банку у методології рейтингу «Ведення бізнесу» (розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 р. № 1406), з метою входження України до провідної двадцятки країн світу.

Означена Стратегія спрямована на забезпечення поступового розвитку малого і середнього підприємництва, враховуючи тимчасово обмежені можливості фінансової підтримки та значні виклики, що постали перед країною, зокрема після відомих революційних подій в Україні.

На думку експертів, реалізувати Стратегію можливо шляхом: скоординованої взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інших заінтересованих сторін; системного підходу до формування та реалізації державної політики у сфері розвитку підприємництва; визначення очікуваних результатів її реалізації; виконання плану заходів з реалізації Стратегії; ефективної співпраці органів державної влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів малого і середнього підприємництва, їх об'єднань; максимального залучення всіх можливих ресурсів.

Ринкова орієнтація розвитку національної економіки передбачає становлення підприємництва як невід'ємної форми господарювання підприємств, зокрема малого бізнесу. Сучасні дослідження показують, що процвітання розвинених країн світу забезпечує успішна реалізація підприємницького потенціалу як четвертого фактора виробництва (нарівні з землею, працею та капіталом), а це потребує стратегічного підходу до формування підприємств малого сектору та управління ним.

Відзначимо, що ефективність і результативність реалізації Стратегії та виконання плану заходів з її реалізації залежить від ефективної координації зусиль відповідних ключових сторін. Хоча підприємництво – це самостійна, ініціативна, систематична на власний ризик діяльність, йому потрібне інституційне середовище та механізми підтримки.

На сьогодні інституційне середовище малого та середнього підприємництва в Україні складається з:

- Кабінету Міністрів України як вищого органу в системі органів виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики, має право законодавчої ініціативи, в тому числі щодо розвитку малого і середнього підприємництва;

- Мінекономрозвитку, яке відповідно до пункту 1 Положення про Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 459, є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію політики у сфері підприємництва. На сьогодні з державного бюджету на підтримку та розвиток малого і середнього підприємництва виділяється недостатній обсяг фінансових ресурсів, тому необхідно вдосконалити підходи до формування та реалізації політики, зокрема шляхом підвищення інституційної спроможності;

- Ради підприємців при Кабінеті Міністрів України як постійно діючого консультативно-дорадчого органу, що, зокрема, готує пропозиції щодо створення правових, економічних та організаційних умов для подальшого розвитку підприємницької діяльності;

- інших центральних органів виконавчої влади, які в межах повноважень прямо чи опосередковано впливають на розвиток малого і середнього підприємництва, зокрема Мінфіну, МОН, Мінсоцполітики, Мінрегіону, Мін'юсту, МЗС, Міненерговугілля, Мінінфраструктури, МІП, Мінмолодьспорту, Мінагрополітики, МТОТ, Держстату, Державного агентства з питань електронного урядування, ДРС;

- місцевих органів виконавчої влади, що забезпечують виконання державних і регіональних програм соціально-економічного розвитку, в тому числі (у разі прийняття відповідного рішення) програм розвитку малого і середнього підприємництва, що фінансуються за рахунок коштів відповідних бюджетів або інших не заборонених законодавством джерел;

- органів місцевого самоврядування, що затверджують програми соціально-економічного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць, які фінансуються за рахунок місцевих бюджетів або інших не заборонених законодавством джерел, та контролюють їх виконання;

- Ради бізнес-омбудсмена як постійно діючого консультативно-дорадчого органу Кабінету Міністрів України, що сприяє прозорості діяльності органів державної влади, суб'єктів господарювання, які належать до сфери їх управління, запобіганню корупційним діям та/або іншим порушенням законних інтересів суб'єктів підприємництва;

- інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва, що включає об'єднання суб'єктів господарювання, наукові установи, консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи, що створені при центральних органах виконавчої влади та місцевих держадміністраціях, Торгово-промислової палати України, 25 регіональних торгово-промислових палат, громадські об'єднання підприємців та роботодавців та інші. Визначити точну кількість об'єктів інфраструктури є неможливим, оскільки критерії віднесення до організацій, що провадять діяльність, спрямовану на розвиток і підтримку малого і середнього підприємства, не визначені. Водночас, за попередніми даними, станом на 1 січня 2017 р. в Україні функціонували 310 бізнес-центрів, 2 660 інформаційно-консультативних установ, 55 бізнес-інкубаторів, 161 фонд підтримки підприємства, 17 індустріальних парків.

Безперечно, що діяльність малого підприємства потребує законодавчого забезпечення. Воно сьогодні складається із: Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємства в Україні», що є підґрунтям для розвитку малого і середнього підприємства, визначає принципи та напрями політики щодо малого і середнього підприємства; Концепції Загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємства на 2014–2024 роки, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 серпня 2013 р. № 641; Національної програми сприяння розвитку малого підприємства в Україні, затвердженої Законом України від 21 грудня 2000 р. № 2157-III; Рекомендацій парламентських слухань, схвалених постановою Верховної Ради України від 13 квітня 2016 р. № 1090-VIII, що містять пріоритетні напрями та заходи щодо реалізації державної політики, спрямованої на стимулювання підприємницької ініціативи для забезпечення економічного зростання України; інших нормативно-правових актів у сфері підприємства.

Відзначимо, що метою аналізованої Стратегії є сприяння розвитку підприємства в Україні, створення сприятливих умов для відкриття, ведення і зростання малого і середнього підприємства шляхом консолідації зусиль усіх заінтересованих сторін, що забезпечить соціально-економічний розвиток країни та підвищить рівень життя населення.

Реалізація Стратегії здійснюється за напрямками, які базуються на результатах проведеного аналізу розвитку сфери підприємництва в Україні з урахуванням міжнародної практики та опосередковано враховують принципи, визначені в Акті з питань малого бізнесу для Європи, та рекомендації Індексу економічної політики в сфері малого і середнього підприємництва.

Важливе місце займає законодавство, інформація, стратегічні та програмні документи, інституційне середовище, співпраця між заінтересованими сторонами, державно-приватний діалог, а також охоплює питання сприятливого бізнес-клімату, можливості оцінки впливу зміни законодавства на провадження підприємницької діяльності, спрощений порядок реєстрації та закриття підприємств, отримання ліцензій та дозволів, розширення доступу малого і середнього підприємництва до публічних закупівель, що необхідно вирішити.

В цілому, створення сприятливого середовища для розвитку малого і середнього підприємництва передбачає: підвищення рівня інформаційного забезпечення, в тому числі вдосконалення системи державної статистики; реалізацію принципу «спочатку думай про мале»; спрощення процедури реєстрації нових підприємств; спрощення процедури закриття підприємства; надання послуг суб'єктам малого і середнього підприємництва через центри надання адміністративних послуг та Єдиний держаний портал адміністративних послуг; спрощення процедури банкрутства та популяризація «другого шансу»; удосконалення ліцензійної та дозвільної системи; подальша гармонізація законодавства у сфері технічних регламентів та оцінки відповідності (сертифікації) з європейськими вимогами; зниження контролюючого тиску на мале і середнє підприємництво; забезпечення виконання контрактів та позасудове врегулювання спорів; розширення доступу малого і середнього підприємництва до публічних закупівель; удосконалення трудового законодавства; забезпечення розвитку ефективного державно-приватного діалогу [2].

Слід відзначити, що у більшості країн світу основним бар'єром для розвитку підприємництва є обмежений доступ до фінансування. Кредитування малого і середнього підприємництва в Україні на сьогодні є також недостатнім, більшість підприємств задовольняють потреби у фінансуванні капітальних інвестицій за рахунок власних коштів (у 2017 році, за даними Держстату, 69,4 відсотка). Таким чином, існує нагальна потреба в активізації фінансування малого і середнього підприємництва комерційними банками, розширенні переліку кредитних послуг (гарантійні схеми, лізинг, факторинг, експорт, страхування тощо) і задоволенні потреб малого і середнього підприємництва.

На думку експертів, розширення доступу малого та середнього підприємництва до фінансування передбачає: розширення кредитування малого і середнього підприємництва комерційними банками; створення умов для забезпечення безпеки депозитів; використання схем гарантування кредитів; активізація використання векселів; активізація кредитування небанківськими фінансовими установами; зменшення інформаційної асиметрії завдяки веденню реєстру кредитних історій; зменшення дефіциту фінансування для суб'єктів малого і середнього підприємництва шляхом надання послуг з лізингу; зменшення дефіциту фінансування суб'єктів малого і середнього підприємництва шляхом надання послуг з факторингу; використання можливостей венчурного капіталу, залучення коштів неформальних інвесторів (бізнес-ангелів), добровільне об'єднання ресурсів для фінансування проектів (краудфандинг); розширення джерел фінансування суб'єктів інноваційного малого і середнього підприємництва; фінансування експорту, страхування, гарантії; впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності для суб'єктів малого і середнього підприємництва.

Попри те, що бізнес-клімат в Україні покращився (підвищення позиції на три пункти за результатами рейтингу «Ведення бізнесу – 2017»), підприємства витрачають на вирішення податкових питань на 1,6 години більше, ніж середньостатистичні підприємства Європи чи Азії та удвічі більше, ніж країни Організації економічного співробітництва та розвитку. Так, 27 відсотків суб'єктів малого і середнього підприємництва зазначили, що податкове адміністрування є однією з основних перешкод на шляху розвитку і 80 відсотків повідомляють про те, що пріоритетним заходом має бути спрощення податкового адміністрування («Щорічна оцінка ділового клімату в Україні: 2017», Програма USAID ЛЕВ).

Слід відзначити, що загальна теорія суспільного вибору мала істотний вплив на економічну та політичну галузі знання, а також визначила артикуляцію політики (конституційний та інституційний дизайн, публічне управління) багатьох держав. Провідним для даної теорії є припущення, що приватний інтерес (малий бізнес) є домінуючим у характері людської поведінки. Це не означає, що люди зовсім не переймаються проблемами інших, «але вони ставлять свої інтереси попереду інших у випадку конфлікту останніх... та переслідують ці цілі у найбільш ефективній манері...» [3, с. 34].

В Україні в цілому, спрощення податкового адміністрування та зміни у функціонуванні ДФС повинні підвищити рівень сприйняття процесів адміністрування з боку суб'єктів малого та середнього підприємництва. Нагальним управлінським завданням, не є вирішення питання податкових ставок, основною є проблема спрощення податкового адміністрування, зокрема щодо реєстрації, здійснення платежів, повернення податку на додану вартість, неформального сектору економіки, податкового статусу (самозайнятості).

Відзначимо, що Кабінетом Міністрів України 3 квітня 2017 р. затверджено Середньостроковий план пріоритетних дій Уряду до 2020 року, яким передбачено проведення ряду ключових реформ, які сприятимуть забезпеченню сталого економічного зростання та створенню сприятливих умов для розвитку підприємництва в Україні, зокрема здійсненню заходів, спрямованих на спрощення адміністрування податків.

Крім того, з метою побудови сучасної та ефективної системи управління державними фінансами, яка спроможна забезпечити надання якісних послуг, ефективно акумулювання ресурсів та розподіл їх відповідно до пріоритетів розвитку держави у середньо- та довгостроковій перспективі, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 лютого 2017 р. № 142 схвалено Стратегію реформування системи управління державними фінансами на 2017–2020 роки.

Саме цією Стратегією передбачено виконання завдань з підвищення рівня стабільності та прогнозованості податкової системи, якості та ефективності податкового адміністрування. Для виконання зазначених завдань передбачено розроблення стратегії розвитку податкової системи на середньострокову перспективу, яка узгоджуватиметься із стратегією економічного розвитку, реформування бюджетного процесу та пенсійної системи.

Спрощення податкового адміністрування для суб'єктів малого і середнього підприємництва здійснюватиметься в рамках виконання завдань та заходів відповідно до Середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року та плану заходів з реалізації цієї Стратегії.

Слід відзначити, що необхідною умовою підвищення рівня інноваційності та конкурентоспроможності підприємництва є розвиток людського капіталу. Такий підхід повинен реалізовуватися в усій системі формування такого потенціалу, зокрема освіти. Існує невідповідність між результатами роботи системи освіти та потребами суб'єктів малого і середнього підприємництва. Суб'єкти малого і середнього підприємництва визнають важливість підвищення професійного рівня своїх працівників, однак не завжди готові фінансувати їх навчання через ризик втратити кваліфікованого працівника.

У сучасних умовах господарювання, важливого значення набуває популяризація підприємництва шляхом здійснення окремих заходів з урахуванням різних категорій населення.

Популяризація підприємницької культури та розвиток навчання підприємницьким навичкам передбачає: забезпечення розвитку та популяризацію культури підприємництва; участь у проведенні глобального моніторингу підприємництва; проведення на постійній основі Європейського тижня малого і середнього підприємництва в Україні; стимулювання до навчання протягом усього життя; заохочення роботодавців до навчання своїх працівників; активізація навчання суб'єктів малого і середнього підприємництва навичок ведення експортної діяльності; забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у сфері малого і середнього підприємництва; підтримка підприємництва для окремих категорій населення (внутрішньо переміщені особи, колишні військовослужбовці, молодь, старше покоління); підвищення рівня фінансової грамотності; сприяння розвитку соціального підприємництва; сприяння соціальній відповідальності малого і середнього підприємництва.

Відзначимо, що підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом сприяло переорієнтації торговельних потоків від Російської Федерації до країн ЄС та інших

країн. Ця подія відкрила нові та досі не використані повною мірою можливості, зокрема для суб'єктів малого і середнього підприємництва. З метою створення диверсифікованої і конкурентоспроможної економіки особливої уваги потребує імплементація європейських стандартів для промислових, сільськогосподарських і харчових продуктів, а це реальний шанс для малого бізнесу в Україні.

Зокрема, сприяння експорту та інтернаціоналізації малого і середнього підприємництва передбачає: створення сприятливих умов для провадження експортної діяльності суб'єктами малого і середнього підприємництва; стимулювання експортної діяльності малого і середнього підприємництва шляхом запровадження відповідного навчання та інформування; наближення законодавства України до законодавства та стандартів ЄС; підвищення рівня поінформованості щодо можливостей Європейської мережі підприємств та програми ЄС «Конкурентоспроможність підприємств малого і середнього бізнесу (COSME) (2014–2020)».

Розвиток конкурентного ринкового середовища є важливою умовою для розвитку малого і середнього підприємництва, де основна увага приділяється конкурентоспроможності, ціні, рівню освіти та знань, інноваціям тощо [4]. Таким чином, сприяння підвищенню рівня конкурентоспроможності та інноваційності малого і середнього підприємництва має важливе значення для внутрішнього ринку (зокрема, через стимулювання суб'єктів малого і середнього підприємництва до надання якісних послуг, встановлення нижчих цін, впровадження інновацій), а також для міжнародного ринку, сприяючи суб'єктам малого та середнього підприємництва в отриманні доступу до потенційних можливостей, що їх пропонують Угода та Поглиблена та всебічна зона вільної торгівлі та інші угоди про вільну торгівлю.

Удосконалення потребують такі сфери, як розвиток послуг з підтримки підприємців і консалтингу, створення інфраструктури підтримки для новостворених суб'єктів малого і середнього підприємництва і зростаючих підприємств (зокрема, інкубатори та акселератори), допомога суб'єктам малого і середнього підприємництва у залученні наукових досліджень і розробок, а також налагодження зв'язків з іноземними та внутрішніми інвесторами, розширення доступу суб'єктів малого і середнього підприємництва до програм ЄС, таких як «Підвищення конкурентоспроможності малого і середнього бізнесу (COSME) (2014–2020)» і Рамкова програма Європейського Союзу з досліджень та інновацій «Горизонт 2020», зокрема на регіональному рівні.

Відзначимо, що координація виконання та контроль за виконанням плану заходів щодо реалізації стратегічних документів малого бізнесу здійснюється Мінекономрозвитку. Для виконання плану заходів щодо реалізації Стратегії можуть залучатись центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, суб'єкти господарювання, їх об'єднання, громадські об'єднання підприємців та роботодавців, Рада підприємців при Кабінеті Міністрів України, наукові установи, громадські ради при центральних органах виконавчої влади та місцевих держадміністраціях, консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи з питань розвитку малого і середнього підприємництва, Рада бізнес-омбудсмена, регіональні ради підприємців, міжнародні організації, донори міжнародної технічної допомоги та інші.

З метою забезпечення прозорості, відкритості та неупередженості до проведення моніторингу і оцінювання ефективності реалізації Стратегії може бути проведено незалежне оцінювання із залученням міжнародних експертів, наукових установ та інших кваліфікованих сторін. Результати такого оцінювання стануть основою для підготовки нової стратегії після 2020 року [5].

Висновки. Для проведення фахових консультацій з питань, що стосуються розвитку підприємництва, в тому числі ефективного виконання завдань, визначених Стратегією, буде утворено консультативно-дорадчий орган при Мінекономрозвитку – Офіс розвитку малого і середнього підприємництва. Фінансування діяльності Офісу здійснюватиметься за рахунок коштів міжнародної технічної допомоги та інших джерел, не заборонених законодавством.

Таким чином, будуть закладені основи для функціонування ефективної інституційної моделі формування та реалізації державної політики у сфері розвитку підприємництва.

У 2019 році у разі істотних змін умов функціонування економіки та можливих змін стратегічних пріоритетів загальнодержавної політики, в тому числі з урахуванням кращої міжнародної практики, підходи до інституційної моделі формування та реалізації державної по-

літики у сфері розвитку підприємництва можуть бути переглянуті та потребують вдосконалення.

Список використаних джерел:

1. Питання правового забезпечення модернізації державного управління та місцевого самоврядування в Україні / За ред. Т.В. Мотренка, В.Є. Воротіна. К. : Інститут законодавства ВРУ, 2017. 197 с. (Сер. : Законодавчі аспекти державного управління та місцевого самоврядування. Вип. 1).

2. Про стан та перспективи розвитку підприємництва в Україні: Національна доповідь / К.О. Ващенко, З.С. Варналій, В.Є. Воротін, В.М. Геєць, Е.М. Кужель, О.В. Лібанова та ін. К. : Держкомпідприємництво, 2008. 226 с.

3. Horn M. *The Political Economy of Public Administration: Institutional Choice in the Public Sector*. Cambridge : Cambridge University Press, 1995. 263 p.

4. Воротін В.Є. Модернізація сфери освіти та науки як об'єкта державного управління: конкурентні переваги для України. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2017. № 6. С. 153–160.

5. Міністри та державні секретарі: питання взаємодії: матеріали науково-експертного обговорення / Заг. ред. Т.В. Мотренка, В.Є. Воротіна. К. : Інститут законодавства Верховної Ради України, 2017. 46 с. (Сер. : Законодавчі аспекти державного управління та місцевого самоврядування. Вип. 2).

**Проданик Василь Михайлович – здобувач Інституту законодавства Верховної Ради України.*

Стаття надійшла до редакції 20 вересня 2018 р.

УДК 323.21

Лариса Родченко *

ЕВОЛЮЦІЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА КРІЗЬ ПРИЗМУ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ ПОНЯТТЯ ТА ТЕОРІЇ ДЕМОКРАТІЇ

У статті зроблено історичний аналіз етапів еволюції поняття «громадянське суспільство», починаючи з епохи Платона та Аристотеля – до сучасних підходів формування й розвитку громадянського суспільства на засадах демократичної держави. Визначено ознаки побудови громадянського суспільства в Україні, що спрямовані на подолання відчуження особистості від влади; перетворення держави в соціально відповідальний інструмент громадянського суспільства, що здійснює активну соціальну політику в інтересах усіх категорій та верств населення на основі принципів відкритості, прозорості, демократичності влади, соціальної справедливості, згоди, взаємовигідного співробітництва та соціального партнерства, а також можливість громадського контролю.

Ключові слова: еволюція, громадянське суспільство, історичний розвиток, демократія, державне управління.

Родченко Л. М. Эволюция гражданского общества сквозь призму исторического развития понятия и теории демократии.

В статье проведен исторический анализ этапов эволюции понятия «гражданское общество», начиная с эпохи Платона и Аристотеля – до современных подходов формирования и развития гражданского общества на принципах демократического государства. Определены признаки построения гражданского общества в Украине, направленные на преодоление отчуждения личности от власти; превращение государства в социально ответственный инструмент гражданского общества, который осуществляет активную социальную политику в интересах всех категорий и слоев населения на основе принципов открытости, прозрачности,